

BẢN MÌNH THAY ĐỔI RỒI

HỌC CÁI CHỮ VUI QUÁ!

Câu chuyện truyền thông bình đẳng giới
về học vấn cho phụ nữ và trẻ em gái

Lời: Hoàng Đức & Edlab

Minh họa: KimNhile

SINH ĐẲNG GIỚI
VÙNG DÂN TỘC THIỂU SỐ & MIỀN NÚI
CHƯƠNG TRÌNH MỤC TIÊU QUỐC GIA ĐTTT & MN

NHÀ XUẤT BẢN
PHỤ NỮ VIỆT NAM

BẢN MÌNH THAY ĐỔI RỒI

HỌC CÁI CHỮ VUI QUÁ

Câu chuyện truyền thông bình đẳng giới
về học vấn cho phụ nữ và trẻ em gái

Lời: Hoàng Đức & Edlab
Minh họa: KimNhiLe

Nhà xuất bản Phụ nữ Việt Nam

LỜI NÓI ĐẦU

Chương trình Mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1719/QĐ-TTg ngày 14/10/2021 gồm 10 Dự án thành phần, trong đó giao Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam chủ trì Dự án 8 “Thực hiện Bình đẳng giới và giải quyết những vấn đề cấp thiết đối với phụ nữ và trẻ em” tại vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

Với mục tiêu “Nâng cao nhận thức, thay đổi định kiến giới; chăm lo, giải quyết những vấn đề cấp thiết đối với phụ nữ và trẻ em”, Dự án 8 gồm 4 nội dung can thiệp với các hoạt động chính:

- Tuyên truyền, vận động thay đổi “nếp nghĩ, cách làm” góp phần xóa bỏ các định kiến giới và khuôn mẫu giới trong gia đình và cộng đồng, những tập tục văn hóa có hại và một số vấn đề xã hội cấp thiết cho phụ nữ và trẻ em.
- Xây dựng và nhân rộng các mô hình thay đổi “nếp nghĩ, cách làm” nâng cao quyền năng kinh tế cho phụ nữ, thúc đẩy bình đẳng giới và giải quyết những vấn đề cấp thiết của phụ nữ và trẻ em.
- Đảm bảo tiếng nói và sự tham gia thực chất của phụ nữ và trẻ em trong các hoạt động phát triển kinh tế - xã hội của cộng đồng, giám sát và phản biện, hỗ trợ phụ nữ tham gia lãnh đạo trong hệ thống chính trị.
- Trang bị kiến thức về bình đẳng giới, kỹ năng thực hiện lồng ghép giới cho cán bộ trong hệ thống chính trị, già làng, trưởng bản, chức sắc tôn giáo và người uy tín trong cộng đồng.

Bộ sách *Bản mình thay đổi rồi* gồm 5 cuốn là các câu chuyện truyền thông thay đổi định kiến giới và khuôn mẫu giới thuộc Dự án 8 do Nhà xuất bản tổ chức xuất bản được viết dưới dạng các câu chuyện gần gũi, dễ hiểu với đồng bào các dân tộc:

1. *Mình yêu cái bản mình* (Câu chuyện truyền thông phòng, chống buôn bán người);
2. *Học cái chữ vui quá!* (Câu chuyện truyền thông bình đẳng giới về học vấn cho phụ nữ và trẻ em gái);
3. *Cái nhà mình to đẹp quá!* (Câu chuyện truyền thông hỗ trợ phụ nữ học nghề, làm kinh tế);
4. *Cái bụng mình vui quá!* (Câu chuyện truyền thông về hôn nhân gia đình và Chăm sóc sức khỏe sinh sản);
5. *Cái vợ mình giỏi lắm!* (Câu chuyện truyền thông về bình đẳng giới và phòng chống bạo lực gia đình).

Bộ sách giúp phụ nữ và trẻ em, cán bộ ở cơ sở nói chung, trong đó có cán bộ Hội Phụ nữ triển khai tốt các nội dung tuyên truyền “Thực hiện Bình đẳng giới và giải quyết những vấn đề cấp thiết đối với phụ nữ và trẻ em” tại vùng đồng bào dân tộc và miền núi. Hy vọng bộ sách sẽ góp phần thay đổi những hủ tục, tập tục lạc hậu đồng thời khuyến khích, phát huy các giá trị tiến bộ dành cho phụ nữ, trẻ em vùng dân tộc và miền núi.

Xin trân trọng giới thiệu đến bạn đọc.

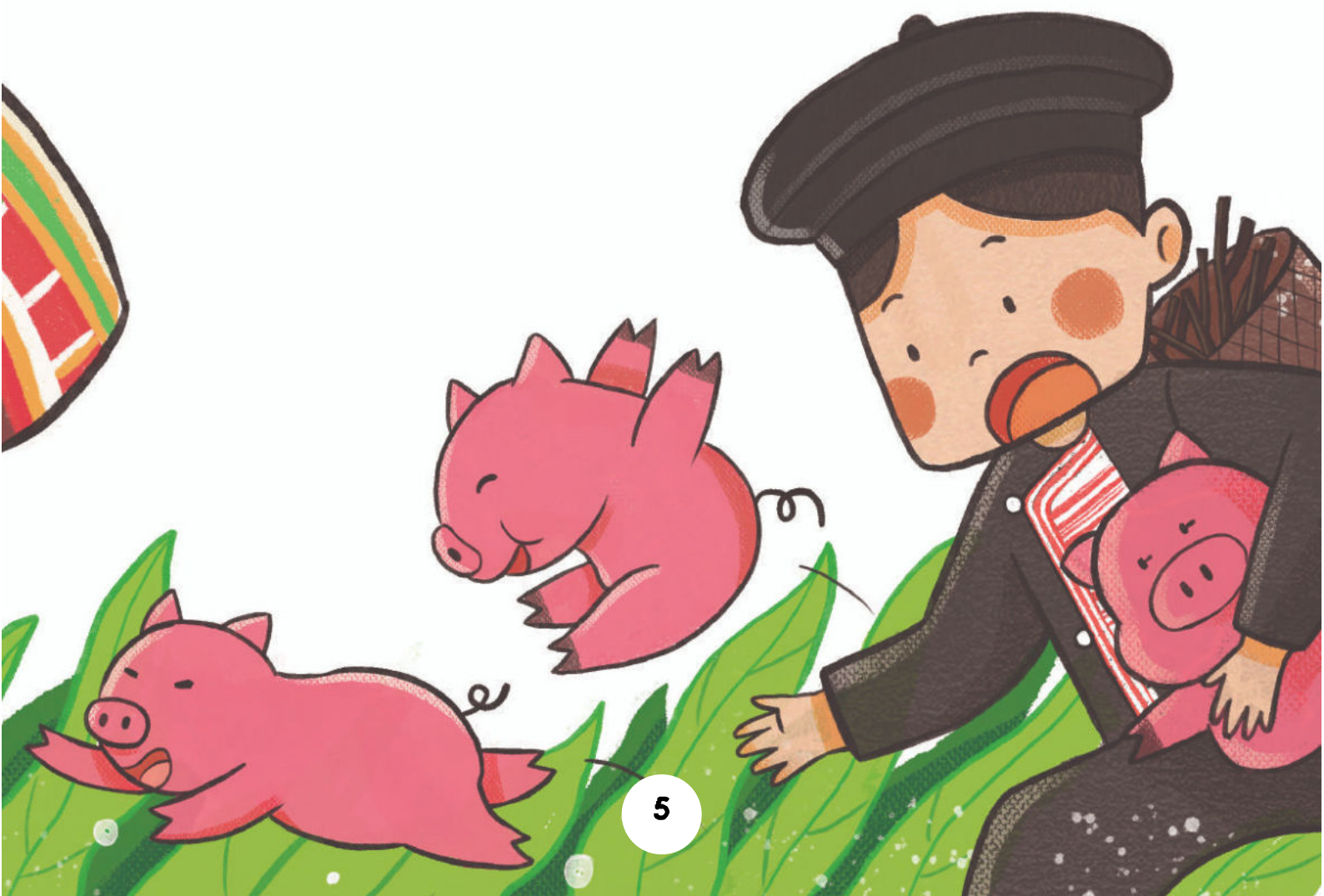
Nhà xuất bản Phụ nữ Việt Nam

¹Bộ sách *Câu chuyện truyền thông thay đổi định kiến giới và khuôn mẫu giới* thuộc Dự án 8 do Nhà xuất bản tổ chức xuất bản năm 2022 gồm 4 cuốn: **Việc nhà là của chung** – Cùng chia sẻ, cùng tiến bộ, cùng hạnh phúc; **Em muốn được tới trường** – Trẻ em gái và trẻ em trai đều có quyền được đi học; **Nhà hai nóc** – Phụ nữ cũng có thể làm kinh tế, cùng xây dựng gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc; **Thì ra mình cũng làm được** – Mỗi người đều có tiềm năng, thế mạnh để học tập, thành công và hạnh phúc.

Tả Mẹ là chị cả trong gia đình có bảy chị em, năm nay em 14 tuổi, Láo Tả là em trai lớn nhất, năm nay 13 tuổi, còn em gái út thì mới chập chững biết đi. Bố đi làm xa biển biệt quanh năm, nên chỉ có bà và mẹ ở nhà chăm sóc cho bảy chị em.

Hằng ngày, hai chị em Tả Mẻ và Láo Tả cùng nhau giúp bà và mẹ chăm lo việc nhà và chăm sóc các em, nên chẳng thể nào tới lớp học, vì điểm trường xa quá, cách nhà hơn chục cây số. Hai chị em giúp bà và mẹ nhiều việc, từ việc lên nương chăm lúa chăm bắp, vào rừng nhặt củi, đào măng, cho đến chăm lo cho lợn gà, cơm nước...

Hai chị em học theo mấy bác trong bản, vào rừng và hái nhiều loại lá cây thuốc khác nhau, đem về phơi khô rồi mang ra chợ bán. Một tháng đôi lần, lái buôn ở dưới xuôi lại lên bản mua lá thuốc của bà con.

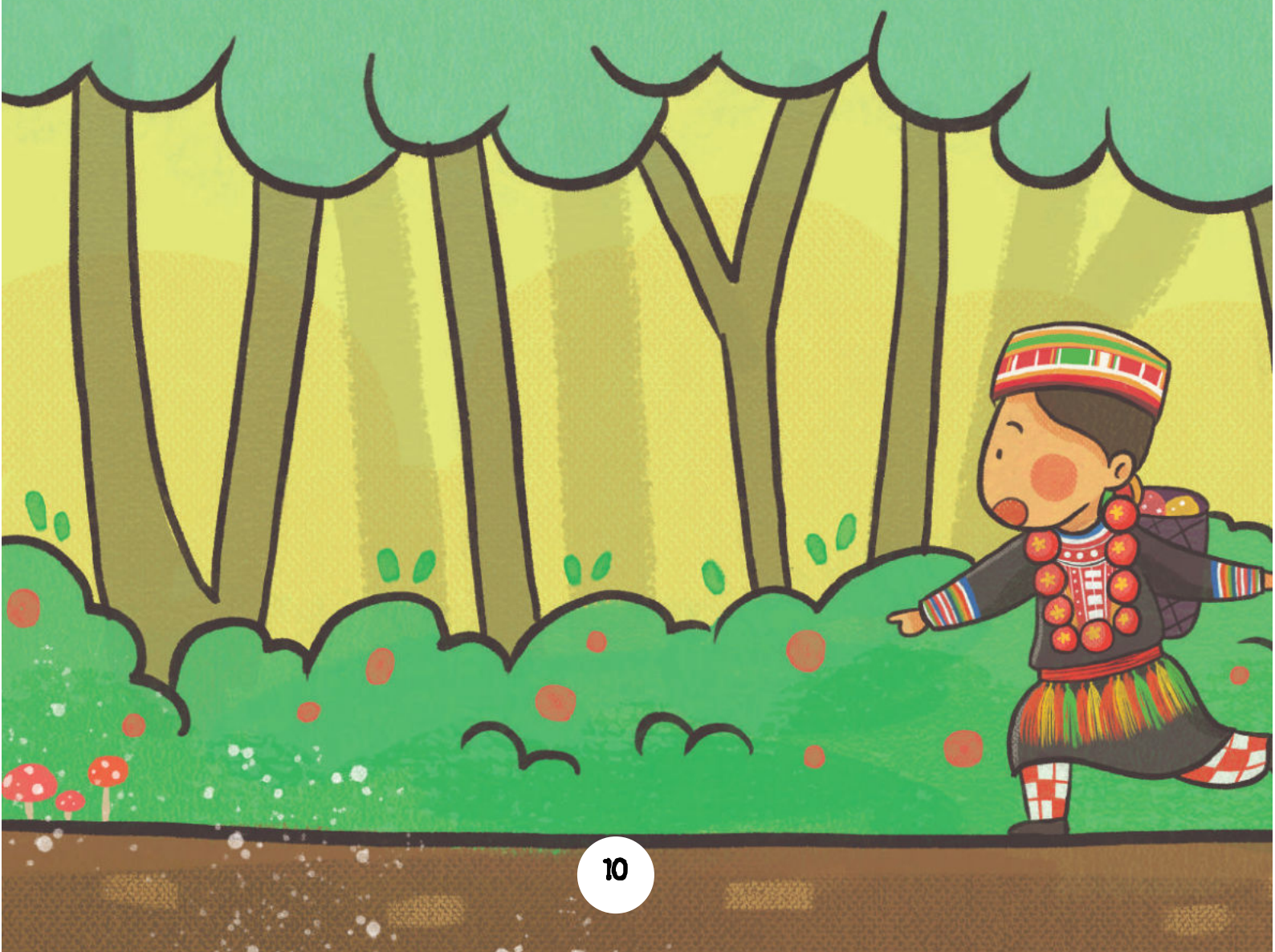
Tả Mẹ thấy họ nói với nhau, rằng những lá thuốc này đem về bán cho các khu du lịch để họ làm nước tắm, và còn đem về bán cả dưới xuôi nữa.

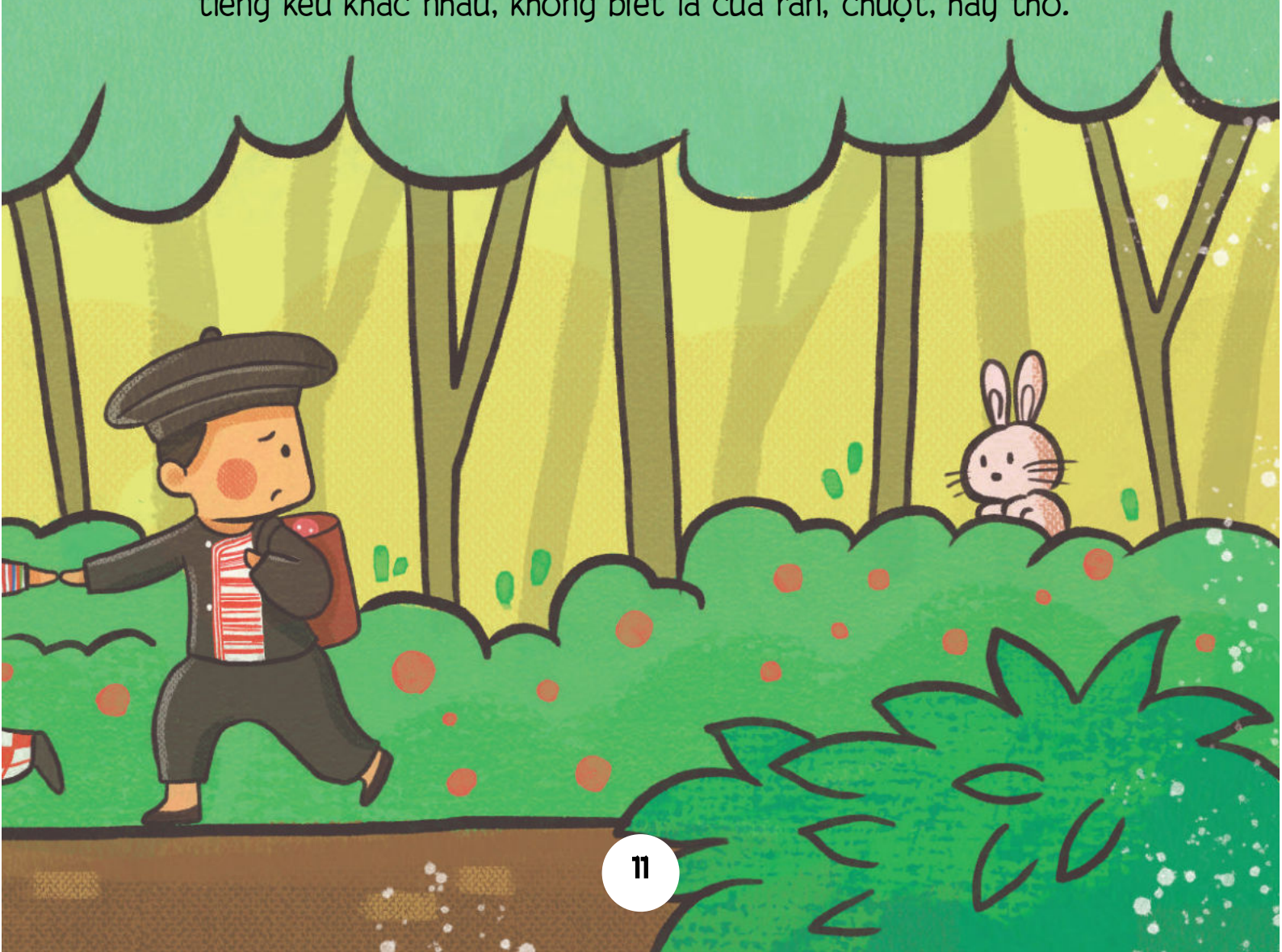
Một ngày nọ, trời mưa to như trút nước hai ngày liền, cả nhà phải ở trong nhà không đi đâu được. Đến sáng ngày thứ ba thì mưa tạnh hẳn, bà ở nhà trông năm người em, mẹ lên rẫy, còn hai chị em Tả Mẻ và Lão Tả vào rừng hái măng, hái nấm và lá thuốc.

Sau hai đêm mưa lớn, nhiều loại nấm mọc lên rất nhanh, với tay vào đâu cũng có thể hái được, vậy là tối nay cả nhà sẽ được một bữa ngon miệng rồi.

Thế nhưng, vì trời mới mưa lớn nên đường trong rừng cũng khó đi hơn mọi hôm, những cành cây mục xen lẫn bùn lầy khiến hai chị em phải cẩn thận bước từng bước. Có lúc, hai chị em dẫm phải cành cây mục, hụt mất một bước chân và suýt ngã. Cũng có lúc, trong những bụi rậm lại rột roạt các tiếng kêu khác nhau, không biết là của rắn, chuột, hay thỏ.

Tả Mẻ vừa hướng dẫn em Láo Tả hái những cây nấm ngon, tránh những cây nấm độc, và vừa dặn em tránh xa khỏi những bụi rậm kẻo bị rắn cắn.

Em lấy những cây nấm hương, nấm mỡ thôi nhé. Mấy cây nấm màu đỏ kia nhìn rất đẹp mắt nhưng không ăn được đâu, ăn vào sẽ bị nôn mửa, đau bụng và đau đầu đấy. Có khi còn chết người cơ!

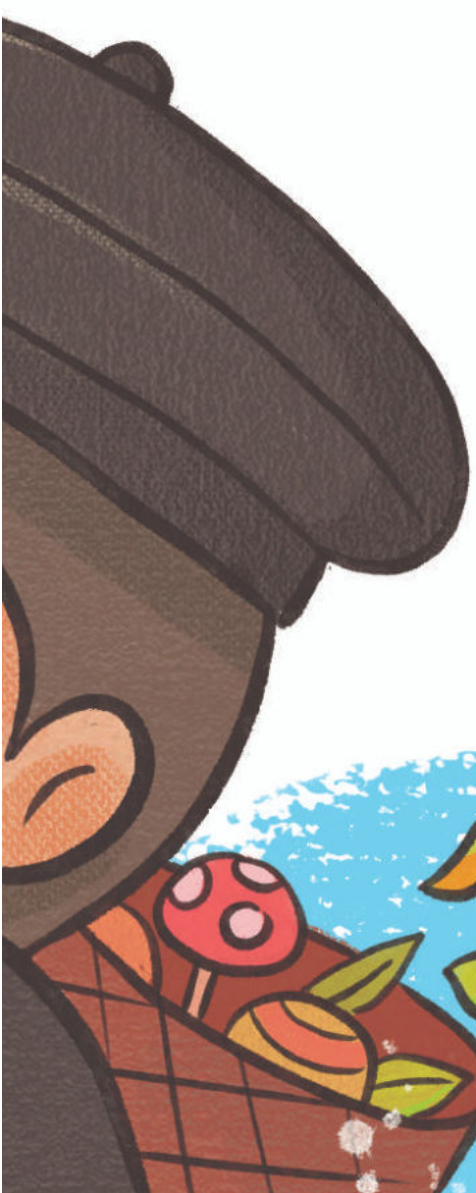
Vâng chị ơi, em chạy ra đằng kia đây, bên ấy nhiều nấm hương béo tròn quá!

Em đi từ từ thôi, tránh
bụi rậm ra nhé không lại
bị răn cắn đấy!

vâng!

Lão Tả rất miệt mài hái nấm, chẳng mấy chốc đã đầy được hơn nửa chiếc giỏ sau lưng. Cậu bèn nhìn ngó xung quanh và hái thêm những loại cây thuốc khác. Cứ như thế, cậu miệt mài vừa dò dẫm đi trên nền đất ẩm ướt, vừa giơ tay bẻ những cành lá thuốc, và rời xa chỗ chụm mình từ lúc nào chẳng hay. Bỗng Lão Tả nghe thấy có tiếng động lạ, tiếng sột soạt ở một bụi rậm dưới chân mình. Cậu bé cảnh giác liền bước lùi lại vì sợ có rắn ở trong bụi rậm. Sau khi đã lùi lại vài bước, cậu bé phát hiện ra trong bụi rậm có tiếng kêu khe khẽ: - A, a..~

Lão Tả nhìn kĩ, hóa ra có một người đang nằm ở dưới bụi cây, cậu giật mình làm rơi hết những lá thuốc mới hái được trên tay.

Lão Tả tiến lại gần, hóa ra có một chú đang nằm ở đó, gương mặt chú có vẻ rất đau đớn, ba-lô và đồ đạc bị ném tứ tung dưới mặt đất. Chú ấy nhắm tịt mắt, hai tay ôm chỗ đau ở chân và nói lên yếu ớt:

- Giúp... giúp chú với... chú bị rấn cắn...

Lão Tả thấy vậy liền hét to lên để gọi chị Tả Mè.

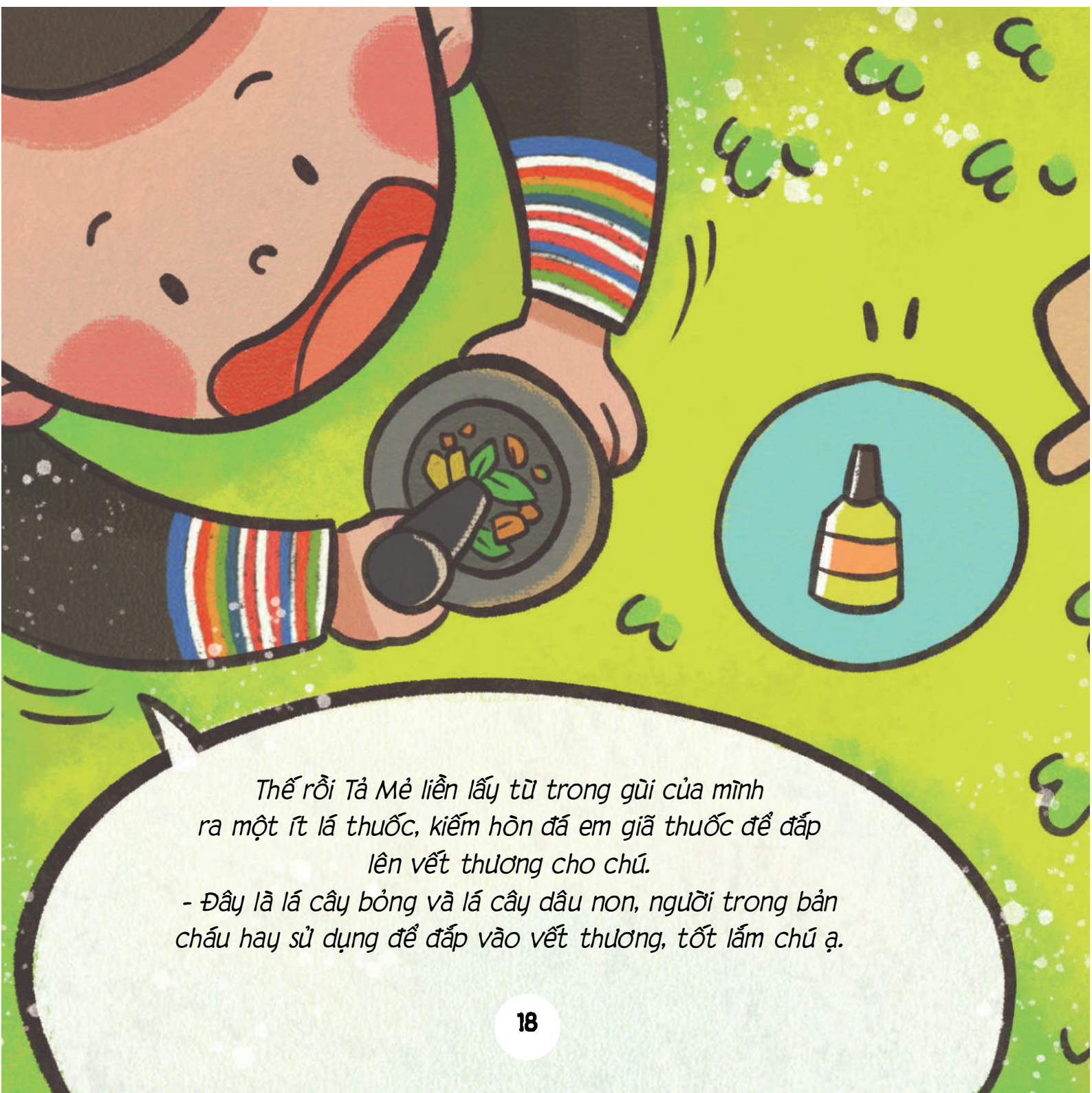
Thấy chú nọ nằm đau đốn dưới đất hai tay ôm chặt chỗ chân đau, Tả Mẻ cũng đoán ra là chú đã bị rắn cắn. Tả Mẻ lấy con dao nhỏ mang bên mình để rạch quần bò chỗ vết cắn ra để xem vết thương thế nào. Chú nọ cũng thều thào nói với vào:

*Chú bị rắn cắn nên giật mình và bị ngã.
Cũng may là không phải rắn độc. Cháu
giúp chú bằng bố lại vết thương và tìm
người đến giúp chú với.*

*Vâng chú ơi, may mà vết cắn này không
cố bị bầm tím, chú chỉ bị đau và mất máu
một tí thôi chứ không thì nguy to chú
ạ! Lão Tả ơi, em mau đi gọi người lớn tới
giúp, còn chị ở đây cùng với chú!*

Thế rồi Tả Mẻ liền lấy từ trong túi của mình ra một ít lá thuốc, kiếm hòn đá em giã thuốc để đắp lên vết thương cho chú.

- Đây là lá cây bông và lá cây dâu non, người trong bản cháu hay sử dụng để đắp vào vết thương, tốt lắm chú ạ.

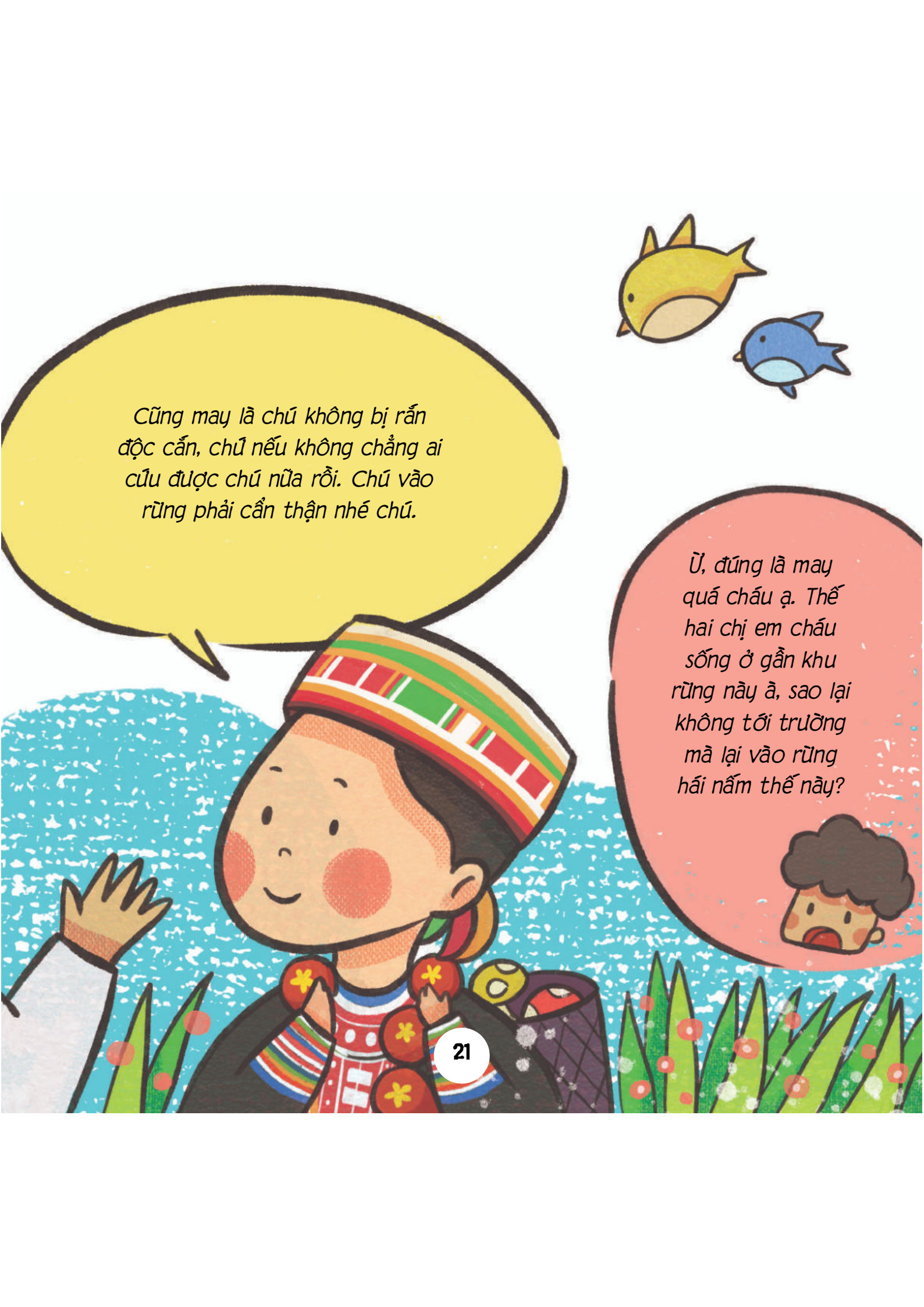

Chú nọ liền chỉ tay vào chiếc ba-lô ở bên cạnh và nói với Tả Mẹ:
- Cháu lấy giúp chú lọ thuốc màu vàng bên trong ba-lô, dùng nước đó rửa qua vết thương rồi cháu hãy đắp lá thuốc lên nhé. Sau đó dùng cuộn băng màu trắng để băng bó lại. Chú cảm ơn cháu nhiều lắm.

Sau khi băng bó xong, Tả Mẻ giúp chú nọ lấy chai nước từ trong ba-lô để chú uống cho đỡ khát. Tả Mẻ đỡ chú ngồi dậy và hai chú cháu trò chuyện với nhau.

Chú là Lâm, là nhà khoa học nghiên cứu về các loại dược liệu. Chú đang vào rừng để tìm kiếm những loại cây thuốc mới. Hai hôm trước chú không cẩn thận bị rắn cắn, rồi bị mắc kẹt luôn ở đây vì cơn mưa triền miên. May quá có hai chị em cháu tới giúp.

A cartoon illustration of a woman with a friendly expression, wearing a traditional Vietnamese conical hat with colorful horizontal stripes and a dark garment with a colorful patterned collar. She is holding a basket filled with various items. The background is a light blue sky with two small fish (one yellow, one blue) flying. A large yellow speech bubble is positioned above her head. To the right, a pink speech bubble contains text, and a small cartoon head of a man with dark hair and a surprised expression is visible within it. The bottom of the page features green grass with small red flowers. The page number '21' is centered at the bottom.

Cũng may là chú không bị rắn
độc cắn, chú nếu không chẳng ai
cứu được chú nữa rồi. Chú vào
rừng phải cẩn thận nhé chú.

Ủ, đúng là may
quá cháu ạ. Thế
hai chị em cháu
sống ở gần khu
rừng này à, sao lại
không tới trường
mà lại vào rừng
hái nấm thế này?

Vâng ạ, cháu tên là Tả Mẻ. Bố cháu đi làm xa quanh năm, ở nhà chỉ có bà, mẹ và bảy chị em cháu. Có cháu và em Láo Tả khi nấy là lớn nhất. Năm em còn lại cũng còn nhỏ quá và ở nhà cả, chứ cũng không được đi học chú ạ, vì điểm trường ở xa quá.

Thế ai dạy mà cháu lại biết các loại lá thuốc thế này?

Cháu học được từ các bác trong bản chú ạ. Người trong bản cháu vẫn vào rừng hái những loại lá thuốc để đem bán, người ta mua đem về dưới xuôi nhiều lắm đấy chú. Cháu bán lá thuốc mà mua được nhiều gạo, nhiều vải về may quần áo đấy chú ạ.

Thế rồi, nhờ có Lão Tả dẫn đường, một tốp ba, bốn người lớn trong bản đã tới nơi. Họ mang theo một chiếc cồng làm bằng tre và cùng khiêng chú Lâm về dưới trạm xá. Trên đường đi, mọi người hỏi thăm chú và đều chúc mừng chú vì chú đã quá may mắn, bởi con rắn cắn chú không phải là rắn độc. Các chú trong bản cũng kể về nhiều loại dược liệu khác nhau trong khu rừng này có thể giúp chữa rắn độc cắn. Nghe thấy nhiều loại cây như vậy, chú Lâm bèn ngỏ lời:

Nghe các anh kể về cây trong khu rừng mà tôi thấy thích mê. Các anh có thể giúp tôi để tìm hiểu thêm về các giống cây thuốc đó không? Chỉ cần hàng ngày các anh vào rừng, ghi chép lại sự phát triển của những loài cây đó và hàng tuần gửi thư cho tôi là được. Tôi sẽ gửi một khoản thù lao nhỏ.

Ôi anh khoa học ơi, chúng tôi cũng muốn giúp anh lắm chú, nhưng mà chúng tôi không cố biết cái chữ, không ghi chép lại mà gửi thư gửi từ gì cho anh được đâu.

Được chú, chú sẽ dạy hai chị em!

Chú ơi, chúng cháu cũng muốn giúp chú, nhưng chúng cháu cũng không biết viết chữ. Chú dạy chúng cháu được không ạ?

Vậy là suốt cả hai tháng sau đó, chú Lâm đã mở một lớp học nhỏ ngay trong bản, dạy đọc, dạy viết cho hai chị em Mè và Tả, các bạn nhỏ trong bản và cả một số cô chú lớn tuổi khác nữa. Trẻ con thì học từ sáng, còn người lớn thì cứ chiều chiều sau khi tan rầy lại ngồi vào lớp học cùng với trẻ con. Cả bản ngày nào cũng náo nức như là có hội vậy.

Giờ tôi biết kí tên rồi đấy ông ạ, hóa ra tên tôi
viết thế này này: A - Tua - Hối - Tủa: A Tủa

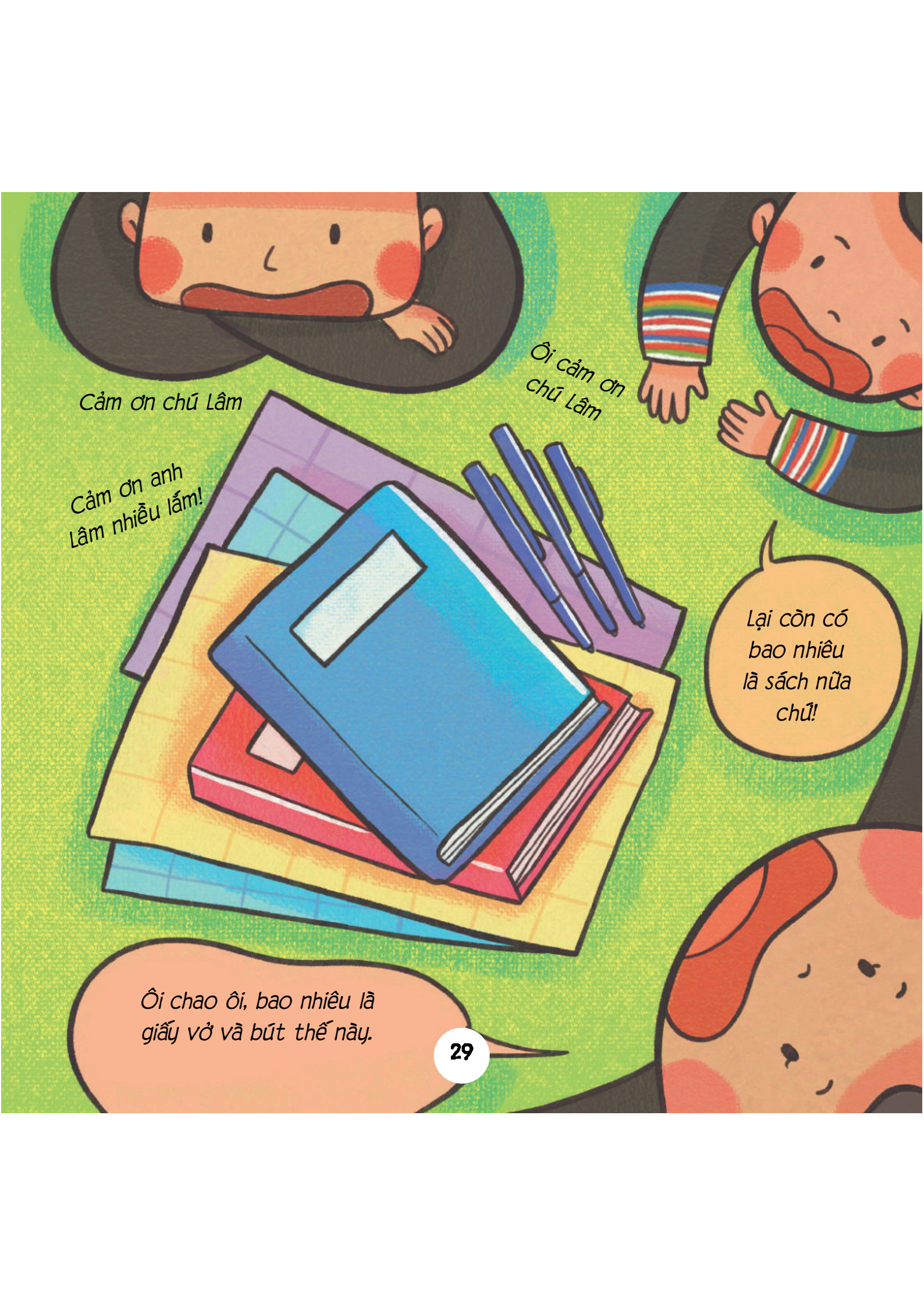

Hôm trước tôi xuống nhà văn hóa xã,
tôi còn đọc được cả bảng hướng dẫn
bảo vệ thực vật đúng cách, đúng là
biết đọc cái chữ tốt quá ông ạ!

Thế rồi, cũng đến ngày chú Lâm chào tạm biệt mọi người và trở về xuôi. Chú đã nhờ bạn ở dưới xuôi gửi lên một thùng to ơi là to. Trước ngày tạm biệt dân bản, chú mời mọi người tới lớp học và cùng mở chiếc thùng to đó ra.

Các cô các bác và các cháu bản mình ơi. Đến lúc tôi phải chào mọi người để về dưới xuôi rồi. Tôi có chút quà, vừa là vở, bút để cho mọi người tập viết và ghi chép, có thêm cả các loại sách báo về trồng lúa, trồng cây, nuôi gà, rồi chăm sóc sức khỏe người lớn, trẻ con... tôi xin gửi tặng bà con bản mình.

Cảm ơn chú Lâm

Ôi cảm ơn
chú Lâm

Cảm ơn anh
Lâm nhiều lắm!

Lại còn có
bao nhiêu
là sách nữa
chứ!

Ôi chào ôi, bao nhiêu là
giấy vở và bút thế này.

Hai chị em Tả Mẻ và Láo Tả cùng các cô chú trong bản cũng dành tặng cho chú Lâm một gửi quà thật là to.

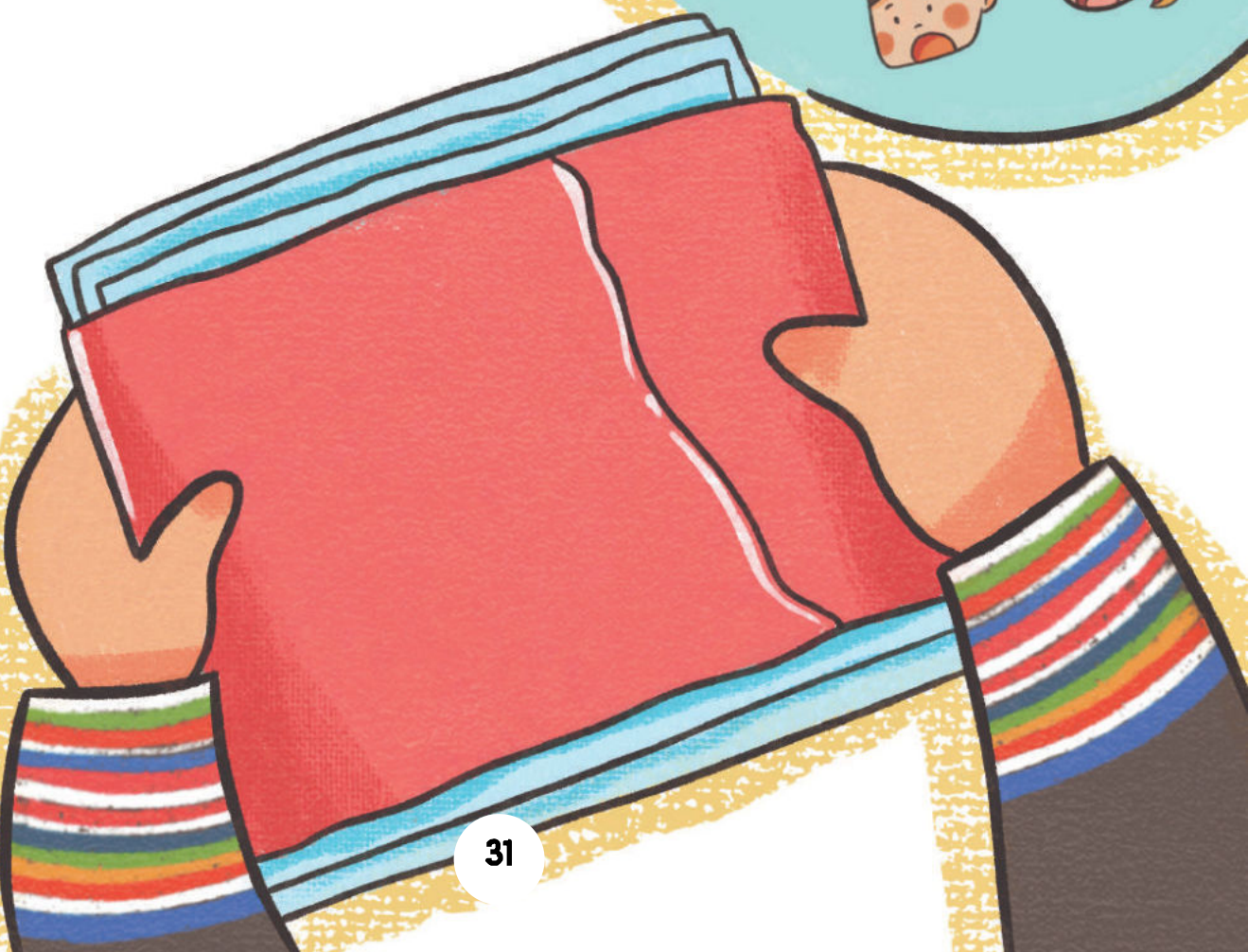
Chú Lâm ơi, dân bản cảm ơn chú rất nhiều vì đã dạy cho mọi người biết đọc và biết viết. Chúng tôi xin gửi tặng chú một ít cây thuốc đã được phơi khô. Rất mong chú sớm quay lại thăm bản chúng tôi.

Cảm ơn các bác nhiều, sẽ sớm có
ngày tôi trở lại thăm mọi người.

Chúng cháu cũng
có một món quà
nhỏ tặng chú đây ạ.

Chú Lâm cảm ơn hai chị em và khế mở tấm vải ra, hóa ra bên trong là một tập giấy, một bên là các loại lá cây đã được ép khô, còn bên cạnh là những dòng chữ còn vụng về của hai đứa trẻ, ghi chép lại tên và địa điểm mà chúng hái được những loại hoa, loại cây đó.

Hai chị em cháu hái và ép khô những lá, những hoa này từ lâu rồi và để trong nhà cho đẹp. Nhưng chúng cháu chẳng biết chữ nên chẳng ghi được tên của chúng.

Hai tháng qua, chúng cháu vừa học chữ và vừa luyện tập viết vào đây chú ạ. Cháu nhớ lại từng nơi, từng mùa mà chị em cháu đã hái cây nào, hoa nào rồi ghi lại vào đây. Nhưng mà chữ cháu viết xấu quá, chú cố đọc chú nhé!

Món quà này quý quá các cháu ạ, mỗi lần chú giờ từng trang ra xem, chú sẽ nhớ các cháu nhiều lắm đấy!

Thế rồi chú Lâm đã trở về xuôi, hai chị em Tả Mè, Lão Tả vẫn miệt mài thu thập các loại cây cỏ khác nhau, ghi chép lại và gửi cho chú. Chú Lâm cũng đều đặn gửi thêm nhiều sách vở cho hai chị em và dân bản cùng nhau học tập.

Thoáng cái mà hơn mười năm đã trôi qua, chú Lâm mới có dịp trở lại bản. Bây giờ trong bản đã có một điểm trường khang trang, sạch đẹp. Hóa ra bé Tả Mẻ ngày ngày chăm chỉ ghi chép thông tin về các loại cỏ cây và đọc sách báo cho dân bản đã được đi học và biết cái chữ để trở về dạy trong điểm trường mới mở tại bản mình. Lão Tả giờ cũng đã trở thành một anh cán bộ khuyến nông, giúp cho bà con nuôi trồng được tốt hơn.

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ VIỆT NAM

39 Hàng Chuối - Hà Nội

ĐT: (024) 39717979 - 39717980 - 39710717 - 39716727 - 39712832

Fax: (024) 39712830

E-mail: nxbphunu@vnn.vn

Website: www.nxbphunu.com.vn

Chi nhánh:

16 Alexandre de Rhodes - Q. I - TP Hồ Chí Minh. ĐT: (028) 38234806

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng biên tập KHÚC THỊ HOA PHƯƠNG

Biên tập: Nguyễn Thị Hòa Bình

Vũ Thị Phương

Bìa: KimNhiLe

Sửa bản in: Anh Đào

In 9.650 cuốn khổ 20x20cm tại Nhà in Hội LHPN Việt Nam, Phú Thị, Gia Lâm, Hà Nội.

Giấy xác nhận KHXB số: 4603-2023/CXBIPH/15-106/PN ký ngày 13/12/2023.

Giấy QĐXB số: 1390/QĐ-PNVN.

ISBN 978-604-56-7382-9

In xong và nộp lưu chiểu quý IV năm 2023.